

[२०२३] ३ एससीआर.११३४

त्रिपुरा राज्य आणि इतर

- विरुद्ध -

चंदन देब आणि इतर

(दिवाणी अपील क्रमांक.६५००/२००८)

२४ मार्च २०२३

(न्यायमूर्ती एम.आर.शाह आणि न्यायमूर्ती कृष्णा मुरारी)

त्रिपुरा विक्री कर अधिनियम १९७६ : कलम ३ए, ३ एए- त्रिपुरा विक्री कर नियम, १९७६ नियम ३ए (२)सह नियम-आर ३ ए चा उप-नियम(२), जर टीएसटी अधिनियमच्या तरतुदीं अधिकार बाहेर असेल तर-तथ्यांवर, ओएनजीसी (ONGC) जीएआयएल (GAIL) एफसीआय (FCI) द्वारे वाहन पुरवठादारांच्या वतीने रिट याचिकाकर्त्यांच्या बाजूने वाहन भाड्याने घेण्यासाठी कार्यादेश जारी करणे- नियम ३ ए (२) च्या अधिकारांना आव्हान देणे आणि रकमेचा अग्रिम परतावा म्हणून वस्तू वापरण्याच्या अधिकाराच्या हस्तांतरणावर विक्री कर म्हणून कपात करणे -एकल न्यायाधीशाने म्हटले आहे कि नियम ३ ए (२) हे टीएसटी अधिनियमच्या अधिकारक्षेत्राबाहेर आहेत, जे द्विसदस्यीय खंडपीठाने कायम ठेवले होते-एकल खंडपीठाने असेही म्हटले की पुरवठादार हे कलम ३ ए ए अंतर्गत विक्रीकर भरण्यास जबाबदार आहेत. परंतु द्विसदस्यीय खंडपीठाने ते रद्दबातल केले -अपीलावर असे म्हटले गेले: कलम ३ सह कलम २ (बी) आणि २ (जी) च्या एकत्रित वाचनानंतर, कोणत्याही वस्तूच्या अधिकाराचे कोणतेही हस्तांतरण (वाहनांसह) 'विक्री' मानले जाईल आणि कोणतीही वस्तू/वाहन वापरण्याच्या अधिकाराचे हस्तांतरणकर्ता विक्रेता असल्याचे म्हटले जाऊ शकते आणि अशा प्रकारे, कलम ३ (१) च्या तरतुदीनुसार कोणत्याही वस्तूच्या वापरण्याच्या अधिकाराला कोणत्याही हस्तांतरणावर ४% दराने कर भरण्यास जबाबदार असेल-कोणत्याही वस्तूच्या वापरण्याच्या अधिकाराच्या कोणत्याही हस्तांतरणावर ४% दराने कर भरण्याची जबाबदारी कलम ३ (१) नियम ३ए (२) अंतर्गत असेल ज्यात केवळ अशा यंत्रसामग्री/यंत्रणेची तरतूद आहे जिथे वस्तू खरेदी करणाऱ्या व्यक्तीने स्रोतावर कर वजा करणे आणि तो महसूलात ठेवी करणे आवश्यक आहे

यामुळे कलम ३ (१)सह कलम २ (बी) आणि २(जी)च्या अंतर्गत कर आकारणीची कराच्या दायित्वामध्ये कोणत्याही प्रकारे बदल होत नाही. -अशा प्रकारे, उच्च न्यायालयाने नियम ३ए (२) ला टीएसटी. अधिनियम अधिकारबाह्य घोषित करून आणि १९९२ मध्ये राज्य सरकारने ओएनजीसी.(ONGC) आणि जीएआयएल (GAIL) या भाड्याने घेणाऱ्या कलम ३ ए च्या अंतर्गत स्रोतावर ४% कर वाहनांच्या पुरवठादारांच्या संबंधित बिलांमधून वजा करण्याची आवश्यकता असलेले ज्ञापन रद्दबातल करून चूक केली. कल

अपीलांना परवानगी देत, न्यायालयाने मान्य केले:

१.१ त्रिपुरा विक्रीकर अधिनियम कलम २ (बी) आणि २ (जी) सह वाचन केलेल्या कलम ३ चे एकत्रित वाचन केल्यावर, कोणत्याही वस्तूच्या (वाहनांसह) वापराच्या अधिकाराचे कोणतेही हस्तांतरण 'विक्री' मानले जाईल आणि कोणत्याही वस्तू/वाहनांच्या वापराच्या अधिकाराचे हस्तांतरण करणारा विक्रेता असल्याचे म्हटले जाऊ शकते आणि त्यामुळे कलम ३(१) च्या तरतुदीनुसार कोणत्याही वस्तूच्या वापरण्याचा अधिकार कोणत्याही हस्तांतरणावर ४% दराने कर भरण्यास जबाबदार असेल. त्यामुळे, कोणत्याही वस्तूच्या वापरण्याचा अधिकार कोणत्याही हस्तांतरणावर ४% दराने कर भरण्याचे दायित्व कलम ३(१) अंतर्गत असेल. त्यामुळे, वस्तूची विक्री किंवा हस्तांतरण होत नसल्याने आणि ते टी. एस. टी. कायद्यात नोंदणीकृत नाहीत आणि त्यामुळे ४% दराने कर भरण्याचे दायित्व उद्भवत नाही, असे प्रतिवादींचे-पुरवठादार/हस्तांतरणकर्त्यांच्या वतीने केलेले निवेदन स्वीकारले जाऊ शकत नाही. कर भरण्याचे दायित्व हस्तांतरणकर्त्यांवर असेल, जो टी. एस. टी. अधिनियमच्या कलम २ (बी) आणि २ (जी) सह वाचलेल्या कलम ३ (१) च्या तरतुदीनुसार कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याचा अधिकार हस्तांतरित करतो. [परिच्छेद ८.३] [१९४८ ए-डी]

१.२ नियम ३ए (२) आणि ४% दराने कर वजा करण्यासाठी सरकारने जारी केलेले निवेदन आणि हस्तांतरणकर्त्यांना देय भरणे हे टीएसटी अधिनियमच्या अधिकारक्षेत्राबाहेर असल्याचे म्हटले जाऊ शकते का, या प्रश्नाच्या संदर्भात, असे दिसते की उच्च न्यायालयाने

टीएसटी कायद्यांतर्गत स्रोतावर कर कपातीची अशी कोणतीही तरतूद नाही आणि त्यामुळे नियम अधिनियमच्या पलीकडे जाऊ शकत नाही असे निरीक्षण करून उक्त तरतूद अधिकारक्षेत्राबाहेर असल्याचे म्हटले. उच्च न्यायालयाने घेतलेला हा दृष्टिकोन पूर्णपणे भ्रामक आहे. नियम ३ए (२) हे पुनर्प्राप्ती यंत्र/यंत्रणा असे म्हटले जाऊ शकते. नियम ३ए (२) मध्ये केवळ अशा यंत्रसामग्री/यंत्रणेची तरतूद आहे जिथे वस्तू खरेदी करणाऱ्या व्यक्तीने स्रोतावर कर वजा करणे आणि तो महसूलात जमा करणे आवश्यक आहे. अधिनियमच्या कलम २ (बी) आणि २ (जि) सह वाचले जाणारे कलम ३(१) अंतर्गत असलेल्या कराची आकारणी किंवा कराच्या दायित्वामध्ये कोणत्याही प्रकारे बदल करता येत नाही. [परिच्छेद ९] [१९४८-ई-जी]

१.३. हे नियम अधिनियमच्या कलम ४४ अंतर्गत नियम बनविण्याच्या अधिकाराचा वापर करून नियम तयार केले आहेत आणि त्या दृष्टिकोनातून आणि वस्तू वापरण्याच्या अधिकाराच्या हस्तांतरणावर कर भरण्याचे दायित्व अद्याप कलम ३(१)च्या तरतुदीनुसार कायम राहिल, केवळ वसुलीच्या पद्धतीची तरतूद करणे आणि/किंवा हस्तांतरणकर्ता/पुरवठादाराने स्रोतावर कर वजा करून वस्तू खरेदी करणाऱ्या व्यक्तीकडून भरावा लागणारा कर वसूल करण्यासाठी यंत्रसामग्री/यंत्रणेची तरतूद करणे आणि ती महसूलात जमा करणे हे टीएसटी अधिनियम आणि उच्च न्यायालयाने पाळलेल्या आणि धारण केलेल्या नियमांच्या अधिकारबाह्य असल्याचे म्हटले जाऊ शकत नाही. नियम ३ए(२) कोणत्याही प्रकारे कर आकारणीची क्षमता किंवा कर भरण्याचे दायित्व बदलत नाही. त्यामुळे, उच्च न्यायालयाने टीएसटी नियमांच्या नियम ३ए (२) चा चुकीचा अर्थ लावताना आणि टीएसटी नियमांच्या नियम ३ए (२) ला टीएसटी अधिनियमच्या अधिकारक्षेत्राबाहेर घोषित करताना चूक केली आहे. ओएनजीसी (ONGC) आणि जीएआयएल (GAIL) या भाड्याने घेणाऱ्या वाहनांच्या पुरवठादारांच्या संबंधित बिलांमधून ४% समतुल्य रक्कम कापण्याची आवश्यकता असलेले राज्य सरकारने जारी केलेले जापन रद्दबातल करून उच्च न्यायालयाने भौतिक चूक केली आहे. अशा प्रकारे, उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने दिलेला आक्षेपित सामान्य निर्णय आणि आदेश आणि एकल न्यायाधीशांनी दिलेला सामान्य निर्णय आणि आदेश, नियम ३ए (२) हा त्रिपुरा विक्री कर अधिनियम १९७६

च्या अधिकारक्षेत्राच्याबाह्य घोषित केले आणि १९९२ चे ज्ञापन रद्दबातल केले आहे .

[परिच्छेद १०] [११४८-एच; ११४९-ए-ई]

पीआयएलसीओएम (PILCOM) विरुद्ध (vs) सीआयटी (CIT)

(२०२०) (2020) १९ 19 एससीसी (SCC) ४०९ (409);

सीआयटी (CIT) विरुद्ध (vs.) एली लिली अँड कंपनी (इंडिया)

(पी) लिमिटेड, (Eli Lilly & Co.(India) (P) Ltd (२००९)

(2009) १५ (15) एससीसी.(SCC) १: [२००९](2009) ५

(5) एससीआर (SCR) २० (20); सीसीई (CCE) आणि सीमाशुल्क

विरुद्ध लार्सन अँड टुब्रो लिमिटेड (custom vs. Larsen & Toubro Ltd)

(२०१६)१ (2016) 1 एससीसी (SCC) १७०: [२०१५] ८ (170: (2015) 8)

एससीआर (SCR)१०४६ (1046)संदर्भित.(referred to)

खटला अधिनियम संदर्भ

(२०२०) १९ एससीसी. ४०९ परिच्छेद ४.९ मध्ये संदर्भित

(२००९) ५ एससीआर.२० परिच्छेद ४.१० मध्ये संदर्भित

(२०१५) ८ एससीआर.१०४६ परिच्छेद ४.११ मध्ये संदर्भित

दिवाणी अपील अधिकारिता :- दिवाणी अपील क्रमांक ६५००/२००८

दिनांक २९.०८.२००७ अगरतला येथील गुवाहाटी उच्च न्यायालयाच्या डब्ल्यू. ए
क्रमांक १४९/२००९ च्या निकाल आणि आदेशावरून.

सोबत.

दिवाणी अपील क्रमांक ६५०२,६५०१/२००८, ३९८५, ३९८४/२००९ आणि ५८७७/२२

एससी कु माधवी दिवाण, शुवोदीप रॉय, अर्णव सिंग देव, साहिल मोगा, विशेष
कालरा, कु.निधी खन्ना, कु.सुभा यादव, याचिकाकर्त्यांचे वकील.

अहंतेम हेन्री, विवेक कुमार, कु.प्रियंका, राजीव मेहता, टी. व्ही. रत्नम, अभय कुमार,
शगुन रुहिल, रजत खत्री, विशाल नौटियाल, सोमिरन शर्मा,उत्तरवाद्यांसाठी वकील.

न्यायमूर्ती एम. आर. शाह यांनी पारित केलेला आदेश

१. त्रिपुरा विक्री कर नियम ,१९७६ (यानंतर टीएसटी नियम म्हणून संदर्भित) चा नियम ३ ए (२) हा त्रिपुरा विक्री कर नियम ,१९७६ (यानंतर टीएसटी नियम म्हणून संदर्भित) च्या अधिकारबाह्य असल्याचे घोषित करणाऱ्या एकल न्यायाधीशानी पारित केलेला निर्णय आणि आदेशाच्या विरोधात त्रिपुरा राज्याने प्राधान्य दिलेल्या रिट अपिलांना गुवाहाटी उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने दिनांक २९.०८. २००७ रोजी पारित केलेला आक्षेपित सामान्य निर्णय आणि आदेशात खारीज केल्या त्यामुळे व्यथित आणि असमाधानी वाटत आहे आणि मूळ रिट याचिकाकर्त्यांनी दाखल केलेल्या अपिलांना अंशतः परवानगी देणे जे विद्वान एकल न्यायाधीशाने पारित केलेल्या निर्णय आणि आदेशाचा तो भाग रद्द करणे, ज्याद्वारे मूळ रिट याचिकाकर्ते टीएसटी अधिनियम च्या कलम ३ ए ए अंतर्गत जबाबदार आहेत असे म्हटले गेले होते, त्रिपुरा राज्याने सध्याच्या अपिलांना प्राधान्य दिले आहे.

२. त्रिपुरा विक्री कर अधिनियम १९७६ हा १९७६ ला लागू करण्यात आला होता ज्यावर त्रिपुरातील काही वस्तूंच्या विक्रीवर कर आकारण्याचा तरतुदी आहेत . कलम ३ ए मध्ये कामकाजाच्या कराराच्या अंमलबजावणीशी संबंधित वस्तूंमधील हस्तांतरणावरील करासाठी तरतूद करण्यात आली आहे. कलम ३ ए ए मध्ये भरणा करतांना कर कपातीची तरतूद आहे. कलम ४४ ने नियम बनविण्याचा अधिकाराची तरतूद केली आहे. टी एस टी अधिनियम च्या कलम ४४ अंतर्गत नियम बनविण्याचा अधिकाराचा वापर करून त्रिपुरा विक्री कर नियम १९७६ लागू करण्यात आले. नियम ३ ए (२) मध्ये वस्तू वापरण्याच्या अधिकारांच्या हस्तांतरावरील ४% बरोबरीचा स्तोत्रावर कर कपातीची तरतूद आहे.

2.1 त्रिपुरा राज्याच्या महसूल विभागाने १९९२ साली टीएसटी अधिनियम च्या कलम ३ ए अंतर्गत स्तोत्रावर ४ % कर कपातीसाठी जापन जारी केले.

२.२ ओएनजीसी (ONGC), गॅस ऑथॉरिटी ऑफ इंडिया लिमिटेड , एफसीआय (FCI) यांनी वाहने भाड्याने घेण्यासाठी निविदा सूचना जारी केल्या होत्या. मूळ रिट याचिकाकर्त्याच्या कार्यादेश जारी करण्यात आले होते. मूळ रिट याचिकाकर्ते आणि जीएआयएल(GAIL) ओएनजीसी (ONGC) एफसीआय (FCI) इत्यादी यांच्यात अनुक्रमे करार झाला होता.

२.३ मूळ रिट याचिकाकर्ते -वाहनांचा पुरवठादारांनी विद्वान एकल न्यायाधीशांसमोर रिट याचिका दाखल केल्या ज्या टीएसटी नियमांच्या नियम ३ ए (२) च्या नियमांना आव्हान देतात आणि रक्कम परत करण्यासाठी देखील वस्तू वापरण्याच्या अधिकाराच्या हस्तांतरणावर विक्री कर आकारण्यासाठी टीएसटी कायद्यांतर्गत शुल्क आकारण्याची तरतूद नाही या आधारावर कपात केली जाते आणि त्यामुळे टीएसटी नियमांचा नियम ३ ए, जो त्या व्यक्तींना अनिवार्य करतो जो वस्तू वापरण्याच्या अधिकाराचे हस्तांतरणकर्त्यांचे देय भरण्यासाठी, ४% सरसकट विक्री कर वजा करण्यासाठी जबाबदार असतात जे टीएसटी अधिनियमच्या अधिकारक्षेत्रा बाहेर आहे. नियम ३ ए ला आव्हान देणारा आणखी एक आधार म्हणजे नियम ३ ए हा प्रतिनिधी मंडळाची सत्ता नसल्याने ग्रस्त आहे आणि म्हणूनच १९९२ साली जारी केलेले जापन अवैध आहे आणि त्याची अंमलबजावणी केली जाऊ शकत नाही.

२.४ टीएसटी अधिनियम च्या २(जी)(ii) च्या अंतर्गत सर्व व्यवहार 'विक्री' आहेत आणि टीएसटी च्या कलम ३ (i) च्या दुसऱ्या तरतुदीनुसार , कोणत्याही हेतूसाठी कोणताही माल वापरण्याच्या अधिकाराच्या हस्तांतरणावर मौल्यवान रकमेच्या ४% कर भरावा लागेल आणि त्यामुळे नियम ३ ए(२) मध्ये केवळ देय आणि प्रदेय असलेल्या विक्री कराची वसुली करण्याची पद्धत नमूद करण्यात आली आहे आणि त्यामुळे नियम ३ ए (२) वैध आहे, असा युक्तिवाद करत राज्याने सर्व रिट याचिकांना विरोध केला होता.

२.५ विद्वान एकल न्यायाधीशांनी नियम ३ ए (२) ला टीएसटी अधिनियमच्या अधिकारक्षेत्राबाहेर असल्याचे घोषित केले. तथापि , टीएसटी अधिनियमच्या कलम ३ ए ए अंतर्गत पुरवठादार विक्री कर भरण्यास जबाबदार आहेत, असे एकल न्यायाधीशांनी म्हटले. विद्वान एकल न्यायाधीशांच्या निर्णयामुळे नाराज होऊन , राज्याने उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठासमोर रिट अपिलांना प्राधान्य दिले. मूळ रिट याचिकाकर्ते - पुरवठादारांनीही एकल न्यायाधीशांच्या निर्णयाच्या त्या भागामुळे व्यथित होऊन द्विसदस्यीय खंडपीठासमोर रिट अपील दाखल केल्या , ज्यात असे म्हटले गेले होती कि मूळ रिट याचिकाकर्ते -पुरवठादार हे टीएसटी अधिनियम च्या कलम ३ ए ए अंतर्गत विक्री कर भरण्यास जबाबदार आहेत.

२.६ द्विसदस्यीय खंडपीठाने पुढील दोन मुद्द्यांचा विचार केला :-

(i) कोणत्याही कारणासाठी कोणताही माल वापरण्याचा अधिकार हस्तांतरित करणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीच्या बिलांमधून विक्रीकर भरण्यासाठी थेट स्तोत्रावर कपात करण्याचा अधिकार महसूल विभागाकडे आहे का ?

(ii)नियम ३ ए (२) हा नियुक्त अधिनियमच्या वैध भाग आहे का ?

२.७ रिट अपील प्रलंबित असतांना , टीएसटी अधिनियम त्रिपुरा विएटी अधिनियम २००४ w.e.f. १.०४. २००४ ने बदलला आहे. म्हणून असा वाद ०१.०४. २००४ पूर्वीच्या कालावधीसाठी आहे.

२.८ आक्षेपित सामान्य निर्णय आणि आदेशाद्वारे उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने राज्याचे अपील फेटाळले आहेत आणि मूळ याचिकाकर्त्यांचे - पुरवठादारांचे अपील मंजूर केले आहेत आणि नियम ३ ए (२) हा टीएसटी नियम आणि टीएसटी अधिनियमच्या अधिकारक्षेत्राबाहेरचा आहे असे मत मांडले आहे. उच्च न्यायालयाचा द्विसदस्यीय खंडपीठाने एकल न्यायाधीशाने पारित केलेला निकालाचा तो भाग रद्द केला आहे ज्यात असे म्हटले होते कि पुरवठादार ,रिट याचिकाकर्ते टीएसटी अधिनियम च्या कलम ३ ए ए अंतर्गत जबाबदार आहेत.

२.९ उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने दिलेल्या आक्षेपित सामान्य निर्णयामुळे आणि आदेशामुळे व्यथित आणि असमाधानी वाटणाऱ्या त्रिपुरा राज्याने सध्याच्या याचिकांना प्राधान्य दिले आहे

२.१०. परवानगी देताना या न्यायालयाने कायद्याचे खालील प्रश्न तयार केला आहे:-

“ कोणत्याही हेतूसाठी कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याच्या अधिकाराच्या कोणत्याही हस्तांतरणावर ४% विक्री कर आकारण्याची कलम ३ (१) मध्ये स्पष्ट तरतूद असली तरी, ' टीएसटी अधिनियम च्या तरतुदींच्या विरोधात असल्याने, टीएसटी नियमांच्या नियम ३ ए च्या उपनियम (२) ला अधिकारबाह्य घोषित केले जाऊ शकते का ?”

३. त्रिपुरा राज्याच्या वतीने विद्वान ए. एस. जी कुमारी माधवी दिवाण आणि विद्वान वकील श्री शुवोदीप रॉय आणि उत्तरवादी क्रमांक.१ च्या वतीने विद्वान वकील श्री. अहंतेम हेन्री सर्व बाबींमध्ये हजर झाले आहेत, ओएनजीसी (ONGC) च्या वतीने विद्वान वकील सोमिराम शर्मा आणि एफसीआय (FCI) च्या वतीने विद्वान वकील अभय कुमार हजर झाले आहेत.

४. राज्याच्या वतीने हजर झालेल्या ए.एस.जी. कुमारी माधवी दिवाण यांनी कळकळीने सादर केले की, या प्रकरणातील तथ्ये आणि परिस्थिती लक्षात घेऊन आणि टीएसटी अधिनियम च्या संबंधित तरतुदी विचारात घेऊन ,उच्च न्यायालयाने टीएसटी नियमांच्या नियम ३ ए(२) ला टीएसटी अधिनियम च्या अधिकारक्षेत्रा बाहेर घोषित करण्यात अत्यंत गंभीर चूक केली आहे.

४.१ असे सादर केले जाते कि नियम ३ए ज्यामध्ये स्तोत्रावर कर कपातीची तरतूद आहे, ती टीएसटी कायद्यांतर्गत आकारल्या जाणाऱ्या कराच्या संदर्भात एक यंत्र सामग्रीची तरतूद आहे. नियम ३ ए (२) मध्ये विक्री व्यवहारात कर जमा करण्याच्या

पद्धतीची तरतूद आहे आणि कर आकारण्यास जबाबदार असलेल्या व्यक्तीमध्ये , म्हणजे टीएसटी कायद्यांतर्गत विक्रेता किंवा कोणत्याही प्रकारे कर दायित्वात बदल होत नाही.

४.२ पुढे असे सादर केले जाते कि ओएनजीसी (ONGC) , जीएआयएल (GAIL) आणि एफसीआय (FCI) द्वारे वाहने भाड्याने घेण्याचा व्यवहार टीएसटी अधिनियम च्या कलम २ (जी) अंतर्गत विक्रीच्या व्याख्येत येतो आणि तो कराच्या आधीन आहे. असे सादर केले जाते कि टीएसटी कायद्यात "कोणत्याही हेतूसाठी कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याचा अधिकाराचे हस्तांतरण " असलेल्या मानल्या गेलेल्या विक्रीची तरतूद आहे. हे सादर केले जाते कि विषय व्यवहारात, कार /वाहनांचा वापर करण्याचा अधिकार हस्तांतरित केला जात आहे आणि म्हणूनच, व्यवहार हा टीएसटी अधिनियम च्या उद्देशांसाठी विक्री आहे. टीएसटी अधिनियम च्या कलम २ (जी) वर विश्वास ठेवले आहे.

४.३ असे सादर केले जाते कि कलम २(जी) (ii) च्या अर्थानुसार वितरण किंवा हस्तांतरण करणारी व्यक्ती म्हणून पुरवठाकार हा टीएसटी अधिनियम च्या कलम २ (बी) अंतर्गत प्रदान केलेल्या 'विक्रेता' शब्दाच्या व्याख्येत येतो . त्यामुळे पुरवठाकार - मूळ रिट याचिकेकर्ते ' विक्रेता' च्या व्याख्येत येईल कारण तो टीएसटी अधिनियम च्या संदर्भात करपात्र वस्तू 'विकणारा' व्यक्ती आहे आणि संबंधित वस्तू वापरण्याचा अधिकार हस्तांतरित करतो.

४.४ विद्वान एसजी कुमारी दिवाण यांनी पुढे असे सादर केले कि कलम ३ (१) हे टीएसटी कायद्यांतर्गत आकारणीचे कलम आहे , जे कर लादण्याची तरतूद करते आणि तो भरण्यासाठी जबाबदार करते.

४.५ असे सादर केले जाते कि टीएसटी कायद्यात प्रतियोजित कायदे करण्याची तरतूद आहे आणि टीएसटी नियमांच्या कलम ४४ अंतर्गत नियम बनविण्याचे अधिकार प्रदान करते

४.६ हे सादर केले जाते कि नियम ४४ अंतर्गत नियम बनविण्याचा अधिकार सर्वसमावेशक आहे आणि स्तोत्रावरील कर कपातीस वसुलीची प्रक्रिया समाविष्ट करण्यासाठी पुरेसा व्यापक आहे. त्यामुळे नियम ३ ए (२), ज्यामध्ये हस्तांतरकर्ताच्या हातून वस्तू वापरण्याच्या अधिकाराच्या स्तोत्रावर कर कपातीची तरतूद आहे हि एक यंत्रसामग्रीची तरतूद आहे जी नियमांमध्ये दिली जाऊ शकते असे सादर केले जाते. पुढे असे सादर केले जाते कि कलम ४४ पुढे नेण्यासाठी तयार केलेले सर्व नियम राज्य विधिमंडळ पुढे ठेवले जातात.

४.७ पुढे असे सादर केले जाते कि आक्षेपित नियम ३ ए (२) विक्रेत्याकडून कर भरण्याचे दायित्व कोणत्याही प्रकारे बदलत नाही आणि विक्रेता कर भरण्यास जबाबदार राहतो.

४.८ असे सादर केले जाते कि अश्या प्रकारे नियम ३ ए (२) मध्ये केवळ अश्या यंत्रसामग्री /यंत्रणेची तरतूद आहे जिथे वस्तू खरेदी करणारी व्यक्ती स्तोत्रावर कर कापते आणि तो महसूल बँक मध्ये जमा करते. हे सादर केले जाते कि ते कोणत्याही प्रकारे कर आकारणी किंवा कर भरण्याच्या दायित्वामध्ये बदल करत नाही. त्यामुळे स्तोत्रावरील कर कपातीशी संबंधित तरतुदी यंत्रसामग्रीच्या तरतुदी आहेत असे सादर केले जाते. यंत्रसामग्रीची तरतूद असल्याने ती नियमांमध्ये पुरवली जाऊ शकते.

४.९ हे सादर केले जाते कि जरी स्तोत्रावर कापला गेलेला कर देखील कर भरण्याचा अंतिम भरणा किंवा कराचे मूल्यांकन नाही. असे सादर केले जाते कि सध्याच्या प्रकरणात , कर भरणे आणि त्याचे मूल्यांकन करणे हे विक्रेत्याचे आहे. पीआयएलसी ओएम. विरुद्ध सीआयटी(२०२०)१९ एससीसी)४०९ (PILCOM

vs. CIT, (2020) 19 SCC 409) (परिच्छेद ३६ ते ३८) या प्रकरणात या न्यायालयाच्या निर्णयावर विश्वास ठेवण्यात आले आहे.

४. १०. विद्वान एएसजी कुमारी.माधवी दिवाण यांनी पुढे असे सादर केले आहे कि सीआयटी विरुद्ध एली लिली आणि कंपनी (इंडिया) (पी) लिमिटेड (२००९) १५ एससीसी १ (CIT vs. Eli Lilly Co. (India) (P) Ltd., (2009) 15 SCC 1) स्तोत्रावर कर कपातीशी संबंधित तरतूदी ही केवळ एक यंत्रसामग्रीची तरतूद आहे या आधारावर आकारणीच्या तरतूदीपासून स्वतंत्र आहेत कि नाही या मुद्द्यावर विचार करण्यास या न्यायालयाला आनंद झाला आहे .

४. ११ विद्वान ए. एस. जी कु. दिवाण यांनी पुढे असे सांगितले आहे कि सध्याच्या प्रकरणात टीएसटी अधिनियम आणि नियम वैध कर अधिनियमच्या सर्व आवश्यकता स्पष्टपणे पूर्ण करतात आणि कर कायद्यासाठी आवश्यक असलेल्या सर्व घटकांची तरतूद करतात. हे सादर केले जाते कि या निरीक्षण केल्याप्रमाणे आणि असे म्हटले आहे कि सीसीई आणि कस्टम्स वि, लार्सन आणि टोयब्रो लिमिटेड (२०१६) १ एससीसी १७० (CCE & Customs vs. Larsen & Toubro Ltd., (2016) 1 SCC 170 कर वैधपणे आकारण्यासाठी चार घटक असतील , म्हणजे

(i)आकारणीचे स्वरूप जे त्याच्या स्वरूपाने ज्ञात आहे, ज्याने कर आकारणी आकर्षित करणारी करपात्र घटना विहित केली आहे.

(ii) ज्या व्यक्तीवर कर आकारला जातो आणि जो कर भरण्यास बांधील आहे त्या व्यक्तीचे स्पष्ट संकेत.

(iii) ज्या दराने कर आकारला जातो ;

(iv) कर दायित्वाची गणना करण्यासाठी ज्या मोजमापात किंवा मूल्यावर दर लागू केला जाईल.

असे सादर केले जाते कि सध्याच्या प्रकरणात वैध कर कायद्याचे ते सर्व घटक टीएसटी अधिनियम आणि टीएसटी नियमांनुसार प्रदान केले आहेत .

४. १२ पुढे असे सादर केले जाते कि नियम ३ ए (२) लागू करून कराच्या आकारणीत कोणताही बदल नाही किंवा नवीन आकारणी तयार केली नाही आणि नियम ३ ए (२) मध्ये फक्त स्तोत्रावर कर कपात करणाऱ्या यंत्रणेची तरतूद करतो आणि त्यामुळे नियम ३ ए (२) हा उच्च न्यायालयाने पाळलेल्या आणि ठरविलेल्या टीएसटी अधिनियम आणि टीएसटी नियमांच्या अधिकारबाह्य असल्याचे म्हटले जाऊ शकत नाही.

वरील निवेदन सादर करतांना सध्याच्या अपिलांना परवानगी द्यावी अशी प्रार्थना केली जाते.

५. या सर्व अपिलांना संबंधित उत्तरवादी क्रमांक १ -मूळ रिट याचिकाकर्ते - पुरवठादार च्या वतीने हजर असेलेल्या विद्वान वकिलांनी विरोध केला आहे. हे कळकळीने सादर केले आहे कि खटल्यातील तथ्ये आणि परिस्थितीत ,उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने टीएसटी नियमांचे नियम ३ ए (२)हा टीएसटी अधिनियम आणि टीएसटी नियमांच्या अधिकारबाह्य असल्याचे घोषित करण्यात कोणतीही चूक केली नाही.

५. १ असे सादर केले जाते की अश्या प्रकारे एकल न्यायधिशानी रिट याचिकांना परवानगी दिली आणि कलम ३ ए च्या उप-नियम २ मध्ये टीएसटी अधिनियम च्या अधिकारक्षेत्राबाहेर स्तोत्रावर ४% दराने विक्री कर कपातीची तरतूद केली आणि कंपन्यांद्वारे वाहनांचा पुरवठादारांच्या बिलाची रक्कम भरताना विक्रीकर कपातीसाठी राज्य सरकारने जरी जापन रद्द केले. तथापि , विद्वान एकल न्यायधिशानी असे म्हटले आहे कि ज्या पक्षांनी भाड्याने वाहने दिली होती त्यांचे विक्री कर दायित्व टीएसटी अधिनियम च्या कलम ३ ए ए मुळे कायम राहिल. असे

सादर केले जाते कि उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने टीएसटी नियमांच्या नियम ३ ए (२) ला अधिकारबाह्य घोषित करणाऱ्या विद्वान एकल न्यायधिशानी दिलेल्या निर्णयाची आणि आदेशाची योग्यरित्या पुष्टी केली आहे आणि विद्वान एकल न्यायधिशानी नोंदविलेले निरीक्षणे आणि निष्कर्ष देखील योग्यरित्या रद्द केले आहे तरीही ज्या पक्षांनी भाड्याने वाहने दिली होती त्यांचे विक्रीकर दायित्व टीएसटी अधिनियम च्या कलम ३ ए ए मुले कायम राहिल. उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने टीएसटी कायद्याच्या कलम ३ ए ए च्या लागू होण्यावर विद्वान एकल न्यायधिशानी घेतलेला दृष्टीकोन योग्यरित्या दुरुस्त केला आहे असे सादर केले आहे.

५.२ उत्तरवादी -पुरवठादारांच्या वतीने हजर असलेल्या विद्वान वकिलांनी पुढे सादर केले आहे की, उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने आक्षेपित निकाल आणि आदेशात देखील योग्य विचार केला आहे आणि असे म्हटले आहे की, करपात्र वस्तूच्या विक्रीवर विक्री कर आकारला जाऊ शकतो आणि विक्री कर भरण्याचे दायित्व कायद्यांतर्गत नोंदणीकृत विक्रेत्याचे आहे आणि टीएसटी नियमांच्या नियम ३ ए च्या उप-नियम २ अंतर्गत राज्य सरकारने केल्याप्रमाणे कोणत्याही व्यक्तीला विक्री कर भरण्यासाठी जबाबदार धरले जाऊ शकत नाही. असे सादर केले आहे की उप-नियम २ मध्ये कोणत्याही कारणासाठी कोणतीही वस्तू वापरण्याचा अधिकार हस्तांतरित केलेल्या व्यक्तीला भरणा करतांना विक्री कर कपाताची आवश्यकता आहे परंतु टीएसटी अधिनियमच्या तरतुदी विक्रीकर वस्तूवर वर नोंदणीकृत विक्रेताद्वारे विक्री कर भरण्याची तरतूद करते आणि कोणत्याही कारणासाठी कोणत्याही वस्तूचा अधिकाराचे हस्तांतरण झाल्यास विक्री कर आकारला जाऊ शकतो /कपात केली जाऊ शकते जर वापरण्याचा अधिकार करपात्र वस्तूचा असेल आणि कायदानुसार नोंदणीकृत विक्रेत्याने केला असेल.

५.३ उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने पुढे नमूद केले आहे आणि असे म्हटले आहे की कामाच्या करारावर विक्री कर लादण्यासाठी टीएसटी. कायद्यात शुल्क

आकारण्याचे कलम आहे जे कोणत्याही हेतूसाठी कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याच्या अधिकाराच्या हस्तांतरणात गुंतलेल्या व्यक्तींच्या बाबतीत नाही.

५.४ पुढे असे सादर केले जाते की, येथे ज्या उत्तरवादींनी -पुरवठादारांनी वापरासाठी वाहने दिली होती, ते विक्रेते नव्हते आणि विक्रीकर अधिनियम नोंदणीकृत नव्हते आणि त्यांनी त्यांच्या कामाच्या दरम्यान कोणतीही वस्तू विकली नव्हती आणि कोणत्याही हेतूसाठी कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याच्या अधिकाराचे हस्तांतरण केले नव्हते, जे टीएसटी. कायद्यांतर्गत नोंदणीकृत विक्रेता असल्याशिवाय केले गेले होते आणि वस्तूचे हस्तांतरण कोणत्याही करपात्र वस्तूचे नसल्यामुळे टीएसटी कायद्यांतर्गत किंवा नियमांनुसार ४% विक्रीकर रकमेची कपात केली जाणार नाही आणि अशा प्रकारे कपात केलेली रक्कम राज्य सरकार/कंपन्यांनी येथे सध्या प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांमध्ये बहुतांश वाहन पुरवठादारांना योग्यरित्या परत केली आहे.

५.५ उत्तरवादींच्या -पुरवठादारांच्या वतीने हजर झालेल्या विद्वान वकिलांनी पुढे असे सादर केले आहे की, सध्याच्या अपीलांच्या प्रलंबिततेदरम्यान आणि उच्च न्यायालयाने पारित केलेला आक्षेपार्ह निकाल आणि आदेशाला स्थगिती नसल्यामुळे, अनेक प्रकरणांमध्ये राज्य सरकार/संबंधित कंपन्यांनी यातील उत्तरवाद्यांना -मूळ पुरवठादारांना देय आणि देयकेत असलेली रक्कम परत केली आहे आणि त्यामुळे आता उच्च न्यायालयाने दिलेला आक्षेपित निर्णय आणि आदेश राज्य सरकार/संबंधित कंपन्यांनी अंमलात आणल्यामुळे उच्च न्यायालयाने पारित केलेल्या आक्षेपित निर्णय आणि आदेशात आता हस्तक्षेप केला जाऊ शकत नाही.

५.६ हे सादर केले गेले आहे की, कंपन्यांच्या कर्मचारीवर्गाला वापरण्यासाठी भाड्याने वाहने देणाऱ्यांवर विक्रीकर कपात /आकारणीसाठी कायद्यातील कोणतेही शुल्क कलम नसल्यामुळे, ते प्रदान केले जाऊ शकत नव्हते . हे सादर केले जाते की उच्च न्यायालयाने योग्यरित्या निरीक्षण केल्याप्रमाणे आणि अधिनियमच्या तरतुदीनुसार अधिनियमच्या कलमानुसार जे काही करता येत नाही ते अप्रत्यक्षपणे नियमांची मदत घेऊन केले जाऊ

शकत नाही कारण नियम अधिनियमच्या तरतुदींची जागा घेऊ शकत नाहीत. त्यामुळे टीएसटी नियमांच्या नियम ३ ए चा उप-नियम २ हा टीएसटी अधिनियमच्या अधिकारांच्या बाहेर असल्याचे योग्यरित्या मानले जाते, असे सादर केले जाते.

६. संबंधित पक्षांच्या वतीने दीर्घकाळ हजर राहणारे विद्वान वकिलाचे ऐकले

७. सुरुवातीला, हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की अपील करण्याची परवानगी देताना या न्यायालयाने कायद्याचा खालील प्रश्न तयार केला आहे जो खालीलप्रमाणे आहे:

"कोणत्याही हेतूसाठी कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याच्या अधिकाराच्या कोणत्याही हस्तांतरणावर ४% विक्री कर आकारण्यासाठी कलम ३ (१) मध्ये स्पष्ट तरतूद असली तरी,' टीएसटी. अधिनियमच्या 'तरतुदींच्या विरोधात असल्याने, टीएसटी नियमांच्या नियम ३ ए च्या उप-नियम (२) ला अधिकारबाह्य घोषित केले जाऊ शकते का?"

८. विद्वान एकल न्यायाधीशांनी पुरवठादार/विक्रेत्यांनी दाखल केलेल्या रिट याचिकांना परवानगी देताना, टीएसटी नियमांचा नियम ३ए (२) हा टीएसटी अधिनियमच्या अधिकारबाह्य असल्याचे घोषित केले आणि कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याचा कोणताही अधिकार हस्तांतरित केलेल्या कोणत्याही व्यक्तीला देय देताना ४% दराने विक्रीकर वजा करण्याची आवश्यकता असलेले सरकारने जारी केलेले निवेदन रद्दबातल केले . तथापि, विद्वान एकल न्यायाधीशांनी निरीक्षण केले आणि असे म्हटले की ज्या पक्षांनी भाड्याने वाहने दिली होती त्यांचे विक्री कर दायित्व टीएसटी अधिनियमच्या कलम ३ ए ए मुळे कायम राहिल. आक्षेपित निर्णय आणि आदेशाद्वारे उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्य खंडपीठाने केवळ टीएसटी नियमांच्या नियम ३ ए (२) ला अधिकारबाह्य घोषित करणारा विद्वान एकल न्यायाधीशांनी दिलेला निर्णय आणि आदेश कायम ठेवला नाही तर विद्वान एकल न्यायाधीशांनी नोंदविलेले निष्कर्षही रद्द केले की ज्यांनी वाहने भाड्याने दिली होती त्यांचे विक्री कर दायित्व टीएसटी अधिनियमच्या कलम ३ ए ए मुळे कायम राहिल. त्यामुळे, या न्यायालयासमोर विचार करण्यासाठी आणि या न्यायालयाने अपील करण्याची परवानगी देताना तयार केलेल्या अधिनियमच्या प्रश्नानुसार, टीएसटी. नियमांच्या नियम ३ ए चा उप-

नियम २ हा टीएसटी. अधिनियमच्या तरतुदींच्या विरुद्ध आहे असे म्हटले जाऊ शकते का, असा छोटा प्रश्न उपस्थित केला जाईल, जरी कोणत्याही हेतूसाठी कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याच्या अधिकाराच्या कोणत्याही हस्तांतरणावर ४% विक्री कर आकारण्यासाठी कलम ३ (१) मध्ये स्पष्ट तरतूद आहे.

८.१ उपरोक्त प्रश्नाचा विचार करताना टीएसटी अधिनियम आणि टीएसटी नियमांच्या संबंधित तरतुदींचा संदर्भ देणे आवश्यक आहे, ज्या खालीलप्रमाणे आहेत:

"२ (ब)" "विक्रेता" म्हणजे कोणताही व्यक्ती जी त्रिपुरा मध्ये त्याच्याद्वारे उत्पादित , बनविलेल्या किंवा त्यावर प्रक्रिया केलेल्या करपात्र वस्तूची विक्री करते किंवा त्रिपुरा १ च्या विक्रीच्या उद्देशाने त्रिपुराबाहेरील कोणत्याही ठिकाणाहून त्रिपुरामध्ये आणली जाते [आणि त्यात सरकार आणि कलम ३ अ अंतर्गत विक्री करणारी कोणतीही व्यक्ती समाविष्ट आहे;"

"२ (जी)" "विक्री" म्हणजे मालमत्तेचे कोणतेही हस्तांतरण रोख रकमेसाठी किंवा विस्थगित प्रदान किंवा इतर मौल्यवान मोबदल्यात आणि त्यात समाविष्ट आहे-

(i) भाड्याने -खरेदीवर वस्तूचे कोणतेही वितरण किंवा हप्त्यांमध्ये भरणा करण्याची कोणतीही प्रणाली.

(ii) रोख , आस्थगित प्रदान किंवा इतर मौल्यवान रकमेसाठी कोणत्याही हेतूसाठी (विशिष्ट कालावधीसाठी असो वा नसो) कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याच्या अधिकाराचे कोणतेही हस्तांतरण आणि कोणत्याही वस्तूचे असे वितरण किंवा हस्तांतरण, ज्या व्यक्तीला असे वितरण किंवा हस्तांतरण केले जाते त्या व्यक्तीने त्या वस्तूची विक्री किंवा हस्तांतरण आणि खरेदी केल्याचे मानले जाईल, परंतु त्यात गहाण, अनुमान, शुल्क किंवा गहाण समाविष्ट नाही.

XXX XXX XXX

"३. (१) करपात्र वस्तूच्या प्रत्येक विक्रेत्याने त्याच्या उलाढालीवर या कायद्याशी संलग्न अनुसूची स्तंभ (३) मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या दराने कर भरावा परंतु केंद्रीय विक्री कर अधिनियम १९५६ च्या कलम १४ आणि १५ च्या तरतुदींच्या अधीन राहून राज्य सरकार वेळोवेळी अधिकृत राजपत्रात अधिसूचनाद्वारे आणि ते लादू शकतील अशा अटीच्या अधीन राहून, उच्च दर निश्चित करू शकते ३ [चाळीस टक्क्यांपेक्षा जास्त नसणारा किंवा अश्या अधिसूचनेमध्ये निर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही करपात्र वस्तू वस्तू किंवा करपात्र वस्तूच्या

वर्गाच्या विक्रीमुळे या कायद्याअंतर्गत देय कराचा कोणताही कमी विक्री दर नाही आणि त्यानंतर अनुसूचीत त्यानुसार सुधारणा केल्याचे मानले जाईल:

.....

परंतु, कोणत्याही हेतूसाठी कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याच्या अधिकाराच्या कोणत्याही हस्तांतरणावरील कराचा दर (मग तो विशिष्ट कालावधीसाठी असो वा नसो) ४ % असेल.

"कलम ३ ए ए भरणा करताना कर कपात: अधिनियमच्या कलम ३ ए अंतर्गत कर भरण्यास जबाबदार असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीला कोणतीही रक्कम देण्यास जबाबदार असलेली कोणतीही व्यक्ती , अशी रक्कम व्यक्तीच्या खात्यात जमा करताना किंवा ती रोख स्वरूपात किंवा धनादेश किंवा मसुदा किंवा इतर कोणत्याही पद्धतीने भरण्याच्या वेळी, विक्री करासाठी विहित केलेली रक्कम देईल.

XXX XXX XXX

कलम ४४. (१) राज्य सरकार या कायद्याची उद्दिष्टे पूर्ण करण्यासाठी नियम बनवू शकेल.

(२) पूर्वगामी अधिकाराच्या व्यापकतेवर पूर्वग्रह न ठेवता, असे नियम विशेषतः पुढील गोष्टी विहित करू शकतात -

(ए) या कायद्याद्वारे विहित आवश्यक असलेल्या सर्व बाबी;

(बी) या अधिनियमच्या तरतुदींची अंमलबजावणी करण्याच्या उद्देशाने नियुक्त केलेल्या अधिकाऱ्यांची कलमे आणि कर्तव्ये;

(सी) या कायद्यांतर्गत कार्यवाही करताना अवलंबण्यात येणारी कार्यपद्धती आणि फॉर्म स्वीकारले जावे.

(डी) या अधिनियमांतर्गत कर कोणत्या कालावधीत आणि कोणत्या पद्धतीने भरावा लागेल;

(ई) ज्या तारखांद्वारे आणि ज्या अधिकाराने परतावा दिले जाईल;

(एफ) परतावा देण्याची पद्धत; (जी) याचिका, प्रमाणपत्रे आणि इतरांसाठी शुल्क असल्यास;

(एच) विक्रेत्याने ठेवाव्या लागणाऱ्या खात्यांचे स्वरूप; आणि

(आय) या अधिनियमच्या उद्देशाची अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या इतर कोणत्याही बाबींसाठी.

(३) या अधिनियमांतर्गत राज्य सरकारने केलेला प्रत्येक नियम, तो तयार झाल्यानंतर लवकरात लवकर विधानसभेसमोर, सत्रात असताना, एका सत्रात किंवा सलग दोन किंवा अधिक सत्रांमध्ये समाविष्ट होऊ शकणाऱ्या किमान चौदा दिवसांच्या एकूण कालावधीसाठी ठेवला जाईल आणि जर, ज्या सत्रांमध्ये तो अशा प्रकारे ठेवला गेला आहे त्या सत्रांच्या समाप्तीपूर्वी, विधानसभा नियमात कोणताही बदल करण्यास सहमत असेल किंवा विधानसभा नियम केला जाऊ नये असे मान्य करेल, तर त्यानंतर तो नियम, यथास्थिती, अशा सुधारित किंवा कोणत्याही प्रभावीतेमध्येच प्रभावी होईल, तथापि, असा कोणताही बदल किंवा रद्दबातलपणा त्या नियमांतर्गत पूर्वी केलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या वैधतेवर प्रतिकूल परिणाम न करता असेल.

XXX XXXX XXXX

नियम ३ए (१)-कामाच्या कराराच्या अनुषंगाने वस्तूंमधील मालमत्तेच्या हस्तांतरणासाठी (मग ती वस्तू असो किंवा इतर कोणत्याही स्वरूपात) देय असलेल्या मौल्यवान मोबदल्याचा कोणतेही दायित्व पार पाडण्यासाठी कोणत्याही व्यक्तीला (यापुढे या नियमात कंत्राटदार म्हणून संदर्भित) पैसे भरण्यासाठी जबाबदार असलेली प्रत्येक व्यक्ती, कंत्राटदाराला असे पैसे रोख किंवा कोणत्याही प्रकारे देताना, आर. सी. सी. पुलाच्या बाबतीत देय असलेल्या कराच्या एकूण रकमेपैकी १.५% रक्कम आणि अशा कामकाजाच्या करारामुळे अधिनियमच्या कलम ३ए अंतर्गत इतर कामांच्या संदर्भात देय असलेल्या कराच्या एकूण रकमेच्या ४% रक्कम वजा करेल.

परंतु, ज्या कंत्राटांसाठी १ जानेवारी १९८९ पूर्वी कामाचा आदेश जारी करण्यात आला होता, त्या कंत्राटांमुळे कामकाजाच्या कराराच्या अंमलबजावणीसाठी कंत्राटदाराच्या बिलातून किंवा चलनातून अशी कोणतीही कपात केली जाणार नाही:

परंतु, या नियमात नमूद केल्याप्रमाणे कराच्या रकमेच्या बरोबरीची कोणतीही रक्कम कपात करण्यास जबाबदार असलेली कोणतीही व्यक्ती निव्वळ उलाढालीची आणि बांधकाम करारात समाविष्ट असलेल्या वस्तूच्या मौल्यवान विचारार्थ अशा कंत्राटदाराद्वारे देय असलेल्या कराच्या रकमेची तात्पुरती गणना करण्यासाठी हे प्रकरण त्या क्षेत्रावर अधिकारक्षेत्र असलेल्या कर अधीक्षकांकडे प्रकरण पाठवू शकते.

(२) रोख रकमेसाठी किंवा कोणत्याही प्रकारे कोणत्याही हेतूसाठी (मग तो विशिष्ट कालावधीसाठी असो वा नसो) कोणताही माल वापरण्याच्या अधिकाराच्या कोणत्याही हस्तांतरणासाठी देय असलेल्या मौल्यवान परताव्याच्या कारणास्तव कोणतेही दायित्व पार पाडण्यासाठी कोणत्याही व्यक्तीला पैसे भरण्यास जबाबदार असलेली प्रत्येक व्यक्ती, असे पैसे भरण्याच्या वेळी, अशा अधिकाराच्या हस्तांतरणामुळे, अधिनियमच्या अंतर्गत देय असलेल्या कराच्या पूर्ण समाधानासाठी, त्यातील समान चार टक्के इतकी रक्कम वजा करेल किंवा जसे असेल तसे

परंतु हस्तांतरणकर्त्याच्या बिलातून किंवा चलनातून अशी कोणतीही कपात केली जाणार नाही -

(ए) अशा हस्तांतरणामुळे जेथे वस्तू वापरण्याच्या अधिकाराचे हस्तांतरण जानेवारी १९८९ च्या पहिल्या दिवसापूर्वी मान्य झाले होते;

(बी) ज्या व्यक्तीला असे हस्तांतरण करण्यात आले होते, त्या व्यक्तीने पैसे भरण्यात चूक केल्याबद्दल किंवा वस्तूचे कोणतेही नुकसान किंवा नुकसान केल्याबद्दल नुकसान म्हणून दंड म्हणून प्राप्त झालेल्या रकमा; आणि

(सी) अधिनियमच्या कलम ३ च्या उप-कलम (२) आणि (३) अंतर्गत करातून सूट असलेल्या वस्तूच्या संबंधात अशा हस्तांतरणासाठी प्राप्त झालेल्या मौल्यवान रकमेचे प्रतिनिधित्व करणारी रक्कम.

८.२ टीएसटी अधिनियमच्या कलम ४४ अंतर्गत असलेल्या अधिकारांचा वापर करून राज्य सरकारने टीएसटी नियम लागू केले होते जे विधानसभेसमोर ठेवण्यात आले होते. कायद्याचे कलम ४४, जे नियम बनवण्याचे अधिकार आहे, त्याचे न्याय्य वाचन केल्यावर असे

दिसून येते की कलम ४४ अंतर्गत नियम बनवण्याचे अधिकार सर्वसमावेशक आणि स्रोतावरील कर कपातीसह वसुलीची प्रक्रिया पूर्ण करण्यासाठी पुरेसे व्यापक आहेत.

८.३ टीएसटी कायद्याचे कलम ३ हे शुल्क आकारण्याचे कलम म्हटले जाऊ शकते आणि कर भरण्याचे दायित्व टीएसटी अधिनियमच्या कलम ३ नुसार असेल. टीएसटी अधिनियमच्या कलम ३ (१) नुसार करपात्र वस्तूच्या प्रत्येक विक्रेत्याने अनुसूची स्तंभ (३) मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या दराने त्याच्या उलाढालीवर कर भरावा. त्रिपुरा विक्री कर (चौथी दुरुस्ती) अधिनियम, १९८७ द्वारे समाविष्ट केलेल्या कलम ३ (१) च्या तरतुदीनुसार, w.e.f. १२.०५.१९८७ कोणत्याही हेतूसाठी कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याच्या अधिकाराच्या कोणत्याही हस्तांतरणावरील कराचा दर (मग तो विशिष्ट कालावधीसाठी असो वा नसो) ४% टक्के असेल. 'विक्री' ही कलम २ (जी) अंतर्गत परिभाषित केली गेली आहे आणि याचा अर्थ रोख किंवा विस्थगित प्रदान किंवा इतर मौल्यवान बाबींसाठी मालामध्ये मालमत्तेचे कोणतेही हस्तांतरण आहे आणि त्यात रोख, विस्थगित प्रदान किंवा इतर मौल्यवान रकमेसाठी कोणत्याही हेतूसाठी कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याच्या अधिकाराचे हस्तांतरण समाविष्ट आहे आणि कोणत्याही वस्तूचे असे वितरण किंवा हस्तांतरण ज्या व्यक्तीला असे वितरण किंवा हस्तांतरण केले जाते त्या व्यक्तीद्वारे त्या वस्तूचे वितरण किंवा हस्तांतरण आणि खरेदी करणारी व्यक्ती त्या वस्तूची विक्री असल्याचे मानले जाईल. अशा प्रकारे, वाहनांसह कोणत्याही वस्तूच्या वापराच्या अधिकाराचे कोणतेही हस्तांतरण हे कलम २ (जी) (ii) अंतर्गत परिभाषित केल्यानुसार 'विक्री' मानले जाईल. 'विक्रेता' या शब्दाची व्याख्या टीएसटी अधिनियमच्या कलम २ (बी) अंतर्गत केली गेली आहे आणि त्याचा अर्थ करपात्र वस्तू विकणारी कोणतीही व्यक्ती असा होतो. वर नमूद केल्याप्रमाणे करपात्र वस्तूची विक्री टीएसटी अधिनियमच्या कलम २ (जी) नुसार असेल. त्यामुळे, टीएसटी अधिनियमच्या कलम २ (बी) आणि २(जी) सह वाचन केलेल्या कलम ३ चे एकत्रित वाचन केल्यावर कोणत्याही वस्तूच्या (वाहनांसह) वापराच्या अधिकाराचे कोणतेही हस्तांतरण 'विक्री' मानले जाईल आणि कोणत्याही वस्तू/वाहनांच्या वापरण्याचा अधिकाराचे हस्तांतरण करणारा विक्रेता असल्याचे म्हटले जाऊ शकते आणि त्यामुळे कलम ३ (१) च्या तरतुदीनुसार कोणत्याही वस्तूच्या वापरण्याचा अधिकाराच्या कोणत्याही हस्तांतरणावर ४% दराने कर

भरण्यास जबाबदार असेल. त्यामुळे, कोणत्याही वस्तूच्या वापरण्याचा अधिकाराच्या कोणत्याही हस्तांतरणावर ४% दराने कर भरण्याचे दायित्व कलम ३ (१) अंतर्गत असेल. त्यामुळे, वस्तूची विक्री किंवा हस्तांतरण होत नसल्याने आणि ते टीएसटी कायद्यात नोंदणीकृत नाहीत आणि त्यामुळे ४% दराने कर भरण्याचे दायित्व उद्भवत नाही, असे प्रतिवादींच्या-पुरवठादारांच्या/हस्तांतरणकर्त्यांच्या वतीने केलेले निवेदन स्वीकारले जाऊ शकत नाही. वर नमूद केल्याप्रमाणे, कर भरण्याचे दायित्व हस्तांतरणकर्त्यावर असेल, जो टीएसटी अधिनियमच्या कलम २ (बी) आणि २ (जी) सह वाचलेल्या कलम ३ (१) च्या तरतुदीनुसार कोणत्याही वस्तूचा वापर करण्याचा अधिकार हस्तांतरित करतो.

९. आता या न्यायालयासमोर विचाराधीन असलेला पुढचा प्रश्न असा असेल की, टीएसटी नियमांचा नियम ३ए (२) आणि ४% दराने कर वजा करण्यासाठी सरकारने जारी केलेले निवेदन आणि हस्तांतरणकर्त्यांना भरायची देयके ही टीएसटी अधिनियमच्या अधिकारक्षेत्राबाहेर असल्याचे म्हटले जाऊ शकते का , असे दिसते की उच्च न्यायालयाने टीएसटी कायद्यांतर्गत स्रोतावर कर कपातीची अशी कोणतीही तरतूद नसल्याचे निरीक्षण करून ही तरतूद अधिकारक्षेत्राबाहेर असल्याचे म्हटले आहे आणि त्यामुळे हा नियम अधिनियमच्या पलीकडे जाऊ शकत नाही. उच्च न्यायालयाने वरील दृष्टिकोन पूर्णपणे चुकीचा आहे. नियम ३ए (२) हे पुनर्प्राप्ती यंत्र/यंत्रणा असे म्हटले जाऊ शकते. नियम ३ए (२) मध्ये जी तरतूद आहे ती केवळ अशा यंत्रसामग्री/यंत्रणेसाठी आहे जिथे वस्तू खरेदी करणाऱ्या व्यक्तीने स्रोतावर कर वजा करणे आणि तो महसूलात जमा करणे आवश्यक आहे. टीएसटी अधिनियमच्या कलम २ (बी) आणि २ (जी) सह वाचलेल्या टीएसटी अधिनियमच्या कलम ३(१) अंतर्गत असलेल्या कर आकारणीची किंवा कर दायित्वाची आकारणी यात कोणत्याही प्रकारे बदल होत नाही.

९.१ येथे वर नमूद केल्याप्रमाणे, अधिनियमच्या कलम ४४ अंतर्गत नियम बनविण्याचा अधिकाराचा वापर करून नियम तयार केले गेले आहेत आणि प्रकरणाच्या त्या दृष्टिकोनातून आणि वस्तू वापरण्याच्या अधिकाराच्या हस्तांतरणावरील कर भरण्याचे दायित्व म्हणून कलम ३ (१) च्या तरतुदीनुसार अजूनही कायम राहिल, ज्यामध्ये केवळ वसुलीच्या पद्धतीची तरतूद

असेल वस्तू खरेदी करणाऱ्या व्यक्तीकडून हस्तांतरणकर्ता/पुरवठादाराने भरावा लागणार कर वसूल करण्यासाठी यंत्रसामग्री /यंत्रणा उपलब्ध करून देणे आणि तो स्रोतावर कर वजा करून आणि तो महसूलात जमा करणे हे टीएसटी अधिनियमच्या अधिकारबाह्य असल्याचे म्हटले जाऊ शकत नाही आणि उच्च न्यायालयाने निरीक्षण केलेल्या आणि धारण केलेल्या नियमांनुसार. पुनरावृत्तीची किंमत मोजून, असे निरीक्षण जापनवले जाते आणि असे मानले जाते की नियम ३ए (२) कोणत्याही प्रकारे कर आकारणीची किंवा कर भरण्याच्या दायित्वात बदल करत नाही. त्यामुळे, उच्च न्यायालयाने टीएसटी. नियमांच्या नियम ३ए (२) चा चुकीचा अर्थ लावताना चूक केली आहे आणि टीएसटी नियमांच्या नियम ३ए (२) ला टीएसटी अधिनियमच्या अधिकारक्षेत्राबाहेर घोषित करण्यात चूक केली आहे आणि उच्च न्यायालयाने राज्य सरकारने ओएनजीसी (ONGC) आणि जिएआयएल (GAIL) या भाडेकरूंना वाहन पुरवठादारांच्या संबंधित बिलांमधून ४% समतुल्य रक्कम वजा करण्याची मागणी करणारे निवेदन रद्दबातल करून चूक केली आहे.

१०. वरील बाबी लक्षात घेऊन आणि वर नमूद केलेल्या कारणांमुळे, सध्याचे अपील यशस्वी होतात. उच्च न्यायालयाच्या द्विसदस्यीय खंडपीठाने दिलेला आक्षेपित सामान्य निर्णय आणि आदेश आणि त्रिपुरा विक्री कर नियम, १९७६ चा नियम ३ए (२) त्रिपुरा विक्री कर अधिनियम १९७६ च्या अधिकारक्षेत्राबाहेर असल्याचे घोषित करणारा विद्वान एकल न्यायाधीशाने दिलेला सामान्य निर्णय आणि आदेश आणि राज्य सरकारने भाडेकरूंना वाहनांच्या पुरवठादारांच्या संबंधित बिलांमधून ४% दराने कर वजा करण्याची आवश्यकता असलेले १९९२ चे जापन रद्दबातल केले . आवश्यक परिणाम पुढे येतील. त्यानुसार सध्याच्या अपीलांना परवानगी दिली जाते.

अपील मंजूर

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल".